

Filharmonični
festival
**7. baročne
glasbe**

Dvorana Marjana Kozine
Slovenska filharmonija
januar 2022

Bojan Čičić
umetniški vodja festivala

Les Nations

napoved

Zgodba o baročni modi

(DA 3!)

22. januar 2022 ob 11.00

Orkester Slovenske filharmonije

Bojan Čičić glasbeno vodstvo, violina

Žiga Faganel violina

Franci Krevh, Urška Bernik povezovalca

Spored **Telemann | Tartini | Rameau**

À la Händel

(VIP 3, Otvoritev 5. Zimskega festivala)

28. januar 2022 ob 19.30

Zbor in Orkester Slovenske filharmonije

Bart Van Reyn dirigent

Julia Doyle sopran

Polona Plaznik sopran

Barbara Kozelj mezzosopran

Spored **Bach | Ferrandini | Händel**

Več na:

www.filharmonija.si

www.ljubljanafestival.si

Filharmonični
festival
**7. baročne
glasbe**

Les Nations

21. januar 2022 ob 19.30

*Dvorana Marjana Kozine
Slovenska filharmonija*

*Orkester
Slovenske
filharmonije*

Bojan Čičić *glasbeno vodstvo, violina*

Gaspard Fritz (1716–1783)**Simfonija št. 3 v G-duru, op. 6**

Allegro

Andante allegretto

Presto

Giovanni Giornovich (1747–1804)**Koncert za violino in orkester št. 14 v A-duru**

Allegro

Amoroso con espressione

Rondeau à la russe

Jean-Philippe Rameau (1683–1764)**Suita iz baletne opere *Les Indes Galantes****Ouverture*

Uvertura

Entrée des quatre nations

Entrée štirih narodov

Air grave pour deux Polonais

Air grave za dva Poljaka

Ritournelle pour le Turc généreux

Ritournelle za velikodušnega Turka

Ritournelle pour les Incas du Pérou

Ritournelle za Inke iz Peruja

Air des Incas pour la dévotion du Soleil

Air Inkov za sončni obred

*Air pour les Sauvages*Air za divjake

Francisco António de Almeida

(deloval 1722-1752)

Uvertura iz oratorija *Judita*

Georg Philipp Telemann (1681-1767)

Suita v B-duru, TWV 55:B5, »Les Nations«

Ouverture | Uvertura

Menuet I, II | Menuet I, II

Les Turcs | Turki

Les Suisses | Švicarji

Les Moscovites | Moskovčani

Les Portugais | Portugalci

Les Boiteaux | Šepavci

Les Coureurs | Tekači

Koncert snema in neposredno prenaša program Ars –
3. program Radia Slovenija.

ARS

Glasbeno slikanje raznih narodov in posnemanje njihovih melodij je imelo sredi 18. stoletja že precejšnjo tradicijo. Avstrijski violinski virtuoz Johann Heinrich Schmelzer je v petih gavotah naslikal Nemce, prebivalce avstrijske Štajerske, Angleže, Bavarce in Francoze, mnoge francoske skladatelje pa so očarali Turki. Johann Beer je leta 1681 v satirični noveli opisal dvornega violinista, od katerega so zahtevali smešno mešanico najlepših skladbic z vsega sveta. Igrati je moral zdaj francoske, zdaj burgundske, turške, italijanske, transilvanske in tirolske melodije. Še bolj zanimivi so bili plesi, ki so spominjali na druge narode. Plesni učbenik Gregoria Lambranzija, ki je nastal leta 1716 in je bil namenjen rabi v nemških šolah in univerzah, vsebuje plese za Rimljane, Benečane, Švicarje, Nizozemce, Angleže, Turke, Afričane in Rome. Glasba na nocošnjem sporedu tako ali drugače slika vsaj deset narodov v očeh oziroma ušesih skladateljev iz petih evropskih držav.

Gaspard Fritz se je rodil v Ženevi. Študiral je v Torinu pri Giovanniju Battisti Somisu, ki je poučeval tako italijanske kakor francoske violinske virtuozе, tudi Pugnanija, Giardinija, Leclairja, Guignona in Guillemaina. Po vrnitvi v Ženevo se je Fritz uveljavil kot violinski pedagog. V kalvinističnem okolju, ki ni spodbujalo koncertov in operne glasbe, je vodil glasbene izvedbe za angleške plemiče in izobražence, ki so živeli v Švici. Njegove skladbe sta že zgodaj pohvalila Händel in Locatelli; prvi je leta 1741 pri pregledovanju njegovih skladb menda ponavljal »Bravo!« ali celo »Bravissimo!«. Sodobniki so cenili njegovo virtuoznost, ekspresivnost, moč in brezhibno igro, le Achillesa Ryhinerja iz Basla so zmotili pretirane grimase, čezmerno okraševanje in občutek, da se je violinist nemudoma spoprijateljil z vsakim, ki je kupil njegovo glasbo. Leta 1756 je Fritz obiskal Pariz, objavil dve zbirki sonat in trikrat nastopil v koncertnem ciklu *Concert Spirituel*, a je bil njegov slog obarvan preveč italijansko za francoske poslušalce. Čeprav je večino življenja preživel v Ženevi, so njegove skladbe poznali po Evropi, predvsem v Angliji in Franciji.

Fritz je večinoma komponiral za koncerte v ženevskih meščanskih salonih, kjer je deloval kot violinist in koncertni mojster. V drugi polovici 18. stoletja so takšne prireditve počasi začeli nadomeščati javni koncerti, ki jih je lahko obiskal vsakdo, ki si je lahko privoščil vstopnico. Zbirko šetih simfonij za dve flauti, rogova in godala, op. 6, v kateri najdemo tudi **Simfonijo št. 3 v G-duru**, je objavil v začetku sedemdesetih let 18. stoletja v Parizu in jo posvetil premožnemu Jeanu Sellonu, potomcu Hugenotov iz južne Francije in sinu svojega botra. Iz posvetila sklepamo, da so skladbe nastale za zasebne izvedbe, morda celo za salonske koncerte v Sellonovi hiši. Ko je Fritza leta 1770 obiskal znani glasbeni zgodovinar Charles Burney, jih je ta ravno pripravljajal za objavo in Burney je nemudoma naročil dva izvoda. Poznejši komentatorji so poudarjali njihovo elegantno zasnovo, izvirno orkestracijo, plemenit izraz in živahne instrumentalne parte, ki jih ločujejo od večine simfonij mannheimske šole.

Giovanni Giornovich je bil glede na priimek, ki ga včasih zapisujejo kot Jarnović, verjetno hrvaškega rodu, a ni znano, da bi bil kdaj obiskal Hrvaško. Sam je trdil, da se je rodil na ladji, ki je plula blizu sicilijanske pokrajine Ragusa. Krstili so ga v Palermu in verjetno je imel francosko državljanstvo. Po nekaterih podatkih je študiral pri enem vodilnih italijanskih violinistov 18. stoletja, Antoniu Lolliju. Leta 1773 je debitiral v pariškem koncertnem ciklu *Concert Spirituel* in takrat objavil svoj prvi violinski koncert. Sledilo mu je 16 podobnih skladb, pripisujejo pa mu še več koncertov, ki so se ohranili v rokopisih po Evropi. Giornovich je komponiral tudi godalne kvartete, duete in variacije na priljubljene operne melodije. Uspehu v Parizu so sledili razni škandali in leta 1779 je nepričakovano zapustil mesto. Prevezal je vodstvo orkestra pruskega prestolonaslednika v Berlinu, a je po treh letih odšel zaradi spora z violončelistom Jeanom-Pierrom Duportom. Nastopil je v Varšavi in več let preživel v službi Katarine II. v Sankt Peterburgu. Kot violinski virtuoz je nastopal v evropskih prestolnicah, tudi na Dunaju, v Stockholmu in Københavnu.

Zabaval je visoko družbo v javnih dvoranah, gledališčih, palačah in letoviščih. Carl Ditters von Dittersdorf je Jožefu II. poročal, da ima Giornovich lep ton in čisto intonacijo, da je v hitrih stavkih natančen in v počasnih igra zelo spevno. Dittersdorfu je bilo najbolj všeč, da se pri muziciranju ni pačil, temveč je igral za umetnost in srce. Od leta 1791 je Giornovich redno nastopal v Londonu, na Irskem in v Edinburgu, a je bil predrzen do članov kraljeve družine in se skoraj zapletel v dvoboj s pianistom in skladateljem Johannom Baptistom Cramerjem. Leta 1797 je zapustil London in naslednjih nekaj let preživel v Hamburgu. Leta 1802 je vnovič dobil službo v dvornem orkestru v Sankt Peterburgu, a je dve leti zatem umrl po kapi, ki ga je zadela med igranjem biljarda.

Giornovichev **Koncert za violino in orkester št. 14 v A-duru** je znan po izposojenih ruskih melodijah. Plesno melodijo v sklepnem stavku *Rondeau à la russe*, ki so ji rekli *Kamarinska*, je uporabil že Joseph Haydn, Giornovich pa jo je morda slišal v komični operi *Dobri vojaki* Hermanna Raupacha, ko je sredi osemdesetih let 18. stoletja obiskal Sankt Peterburg. *Rondeau* iz njegovega violinskega koncerta je postal tako priljubljen, da ga je Paul Wranitzky leta 1796 vključil v svojo baletno pantomimo *Gozdno dekle*, Ludwig van Beethoven pa je na tej podlagi še istega leta ustvaril cikel *Dvanajstih variacij na ruski ples*. Uvodno melodijo drugega stavka, *Amoroso con espressione*, je Giornovich prevzel iz pesmi *Kak u naševa širokova dvora* (*Kakor na našem širokem dvorišču*), ki jo je poznal bodisi iz objavljene zbirke ruskih ljudskih pesmi ali iz priljubljene komične opere Mihaila Matvejeviča Sokolovskega. Giornovich je svoj koncert leta 1790 zaigral na svojem prvem londonskem nastopu za Anakreontsko društvo. V časopisu so sklepni stavek primerjali s plešočim medvedom. Kritik se je zabaval nad pogostim pojavljanjem ljudske melodije v različnih instrumentalnih glasovih, nasmejal pa ga je tudi kontrast med ruskim in italijanskim slogom.

Zemljevid sveta; Daniel Stoopendaal, 1730

Francoski priseljenci v Illinoisu so leta 1725 v Francijo poslali šest indijanskih poglavarjev. Ti so se srečali s petnajstletnim Ludvikom XV. in mu zagotovili zavezništvo, dva Indijanca iz Louisiane pa sta pozneje nastopila v italijanski operni hiši v Parizu. S plesom sta ponazorila ponujanje premirja, zasledovanje sovražnika, bitko in zmago. Predstavo je videl tudi **Jean-Philippe Rameau** in pod njenim vtisom ustvaril kratko čembalsko skladbo, rondeau z naslovom *Les Sauvages* (*Divjaki*), ki danes velja za njegovo najbolj priljubljeno melodijo. Leta 1735 je na libreto Louisa Fuzelierja napisal baletno opero ***Les Indes Galantes*** (*Spogledljivi Indijanci*), ki slika zaporedje med seboj neodvisnih ljubezenskih zapletov v eksotičnih krajih. Sprva sta bila to Otomansko cesarstvo in Peru, že na tretji predstavi so jima dodali Perzijo, pozneje pa še Severno Ameriko. Za sklepni del je Rameau priredil svoje *Divjake* za dva pevska solista, zbor in orkester. Njegova opera se je navezovala na priljubljeno baletno opero *Galantna Evropa* Andréja Campraja, ki je nastala na koncu 17. stoletja in je v štirih *entrées* slikala ljubezen v Franciji, Španiji, Italiji in Turčiji.

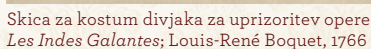
Suito v drugem delu nocojšnjega koncerta sestavljajo izbrani stavki iz Rameaujeve opere. Plesa štirih narodov in dveh Poljakov, ki sledita *Uverturi*, izvirata iz prologa. V njem se mladi Francozi, Španci, Italijani in Poljaki odzovejo vabilu boginje mladosti Hebe. Na njenem praznovanju zaplešejo več plesov, a jih naposled prekine boginja vojne. Spopad bi znal preprečiti Amor, a se ta raje odpravi v kraje, kjer je ljubezen bolj dobrodošla. Njegova prva postaja je Otomansko cesarstvo. Rameaujev libretist v predgovoru pojasnjuje, da je prvi *entrée* z *Ritournellom* za velikodušnega *Turka* navdihnil veliki vezir Topal Osman Paša (1663–1733), ki je slovel po izredni velikodušnosti. Pripovedovali so, da ga je neki trgovec iz Marseilla v mladosti rešil suženjstva na Malti, Turek pa ga je bogato poplačal, brž ko je postal vezir. V operi se Osman zaljubi v mlado sužnjo, za katero se izkaže, da je že oddana. Kljub ljubosumju jo kmalu osvobodi in jo z zaročencem pošlje v Francijo.

Drugi *entrée* se odvija v perujski puščavi. Inkovska princesa privoli v poroko s španskim oficirjem Carlosom, a se boji jeze svojih rojakov, saj se je vanjo zagledal tudi veliki svečenik Huascar. Sončni obred pod njegovim vodstvom prekine nenaden potres in Huascar razglasi, da bogovi želijo, naj princesa vzame njega. Carlos razkrije, da je potres v resnici ustvaril sam Huascar. Ta obljubi maščevanje in bližnji ognjenik pripravi do izbruha, a ga pokopljejo goreče skale. Sklepni del Rameaujeve opere je postavljen v Severno Ameriko. Ljubezen indijanskega para ogrožata Španec in Francoz, a je prvi preveč ljubosumen, drugi pa nestanoviten. Par se odloči za poroko in Evropejca se pridruži domačinom v slavju miru, za katerega je Rameau uporabil glasbo svojih *Divjakov*.

Portugalski skladatelj **Francisco António de Almeida** se je s kraljevo podporo več let izobraževal v Rimu. Leta 1722 so tam izvedli njegov prvi znani oratorij in dve leti zatem ga je znani karikaturist Pier Leone Ghezzi opisal kot izvrstnega mladega avtorja koncertov in duhovne glasbe. Pred Almeidovim odhodom leta 1726 je Oratorijska kongregacija sv. Filipa Nerija v cerkvi Chiesa Nuova izvedla

njegovo **Judito**, oratorij o svetopisemski junakinji, ki svoje mesto reši pred uničenjem, tako da zapelje asirskega vojskovodjo Holoferna in ga med spanjem obglavi. Tovrstni oratoriji so na razumljiv in živahen način upodabljali svetopisemske dogodke in pripovedi o življenju svetnikov. Posebno priljubljene so bile zgodbe, ki so v duhovni preobleki prikazovale tudi čutno plat ljubezni. V njih so poleg Judite nastopali Estera, Marija Magdalena, Samson in Dalila, pa tudi Adam in Eva. Almeidova *Judita* se je ob prvih sodobnih izvedbah pred tridesetimi leti izkazala za mojstrovino, ki jo lahko primerjamo z najboljšimi italijanskimi oratoriji. Prvi stavek *Uverture* slika bojno razporeženje s signali rogov, drugi pripravlja na prizor v Holofernovem šotoru, tretji pa je podoben menuetu in ustreza zmagoslavju Izraelcev. Almeida je po vrnitvi na

Portugalsko postal organist kraljeve kapele. Komponiral je serenade in opere v italijanščini ter se uveljavil kot eden najpomembnejših portugalskih skladateljev 18. stoletja. Verjetno je izgubil življenje v lizbonskem potresu leta 1755.

Georg Philipp Telemann se je zanimal tako za ljudsko glasbo vzhodne Evrope kakor za nacionalne glasbene sloge, v dveh suitah za godala pa je poleg drugih podob naslikal po tri ali štiri narode. Obe sta zelo teatralni, a ni znano, ali sta nastali za baletne predstave, plesne točke na opernem odru ali priložnosti brez plesa. Nedvomno so na njun nastanek vplivali francoski baleti, pa tudi suite nemških predhodnikov. Na nekaterih nemških dvorih so prirejali predstave z maskami drugih narodov. Sodelujoči na karnevalski procesiji v Dresdnu leta 1697 so bili tako preoblečeni v Mongole, Rimljane, Nemce, Indijce, Portugalce, Poljake, Švicarje in Afričane, ob obisku danskega kralja leta 1709 pa so uprizorili procesijo in vrtiljak štirih narodov, ki so ustrezali štirim od sedmih kontinentov.

Suita v B-duru, TWV 55:B5 je naslov *Les Nations* (Narodi) dobila šele v novejšem času. Ohranila se je v Darmstadtu, a nekateri ugibajo, ali ni morda nastala za slavnost ob obletnici Hamburškega trgovskega predstavništva ali ob kakšnem podobnem dogodku v tem kozmopolitskem mestu. Nekoliko komičen je že hitrejši del *Uverture* z obotavljivim začetkom hitrega dela in nenavadnimi motivi v kvartolah oziroma štirih šestnajstinkah, ki ne ustrezajo šestosminskemu taktu. Turke predstavljajo ponavljajoči se bordunski toni v basu in pisani rustikalni ritmi, ki so bili morda povezani z groteskno plesno predstavo. Stavek z naslovom *Švicarji* se v vsakem odseku začne z upočasnjeno različico taktov, ki se nato ponovita v hitrem tempu, zato si ni težko predstavljati nekakšne pantomime, morda celo podobe pijanosti, s katero so Švicarje pogosto povezovali v francoskih farsah. V *Moskovčanih*, ki so najbolj nenavaden stavek v suiti, prevladuje posnemanje zvonov, kakršno je sicer pogosto med francoskimi skladatelji. Le ugibamo lahko, ali ponavljajoči se motiv v basu in

Francisco António de Almeida; Pier Leone Ghezzi, 1724

vztrajno sinkopirane melodije zgornjih godal ustrezajo zvonovom Kremlja. *Portugalce* sestavljata preprosta plesa, ki spominjata na počasnejšo sarabando in hitrejši bourée ali rigaudon. Suito sklene komični par Šepavcev in Tekočev. Telemann je šepanje v svojih skladbah večkrat naslikal s pari dolgih in kratkih not, tu pa mu je kot kontrast dodal hitre lestvice in razložene akorde Tekočev.

Domen Marinčič

Foto: osebni arhiv

Bojan Čičić

V Angliji živeči hrvaški violinist **Bojan Čičić** je specialist za repertoar od poznega 16. stoletja do romantičnih koncertov na zgodovinskih glasbilih. Že vrsto let deluje kot koncertni mojster britanskih ansamblov Akademija za staro glasbo in Florilegium. Nedavno je nastopil kot solist v Vivaldijevih *Štirih letnih časih* s Komornim orkestrom Dvorane Kioi iz Tokia ter izvedel Beethovnov in Mendelssohnov violinski koncert z ansamblom Instruments of Time and Truth. Njegov posnetek Bachovega *Koncerta za dve violini* z violinistko Rachel Podger je revija BBC Music razglasila za najboljši posnetek te skladbe. V letu 2020 je načrtoval sodelovanja z ansambli, kot so Het Gelders Orkest, Singapurski simfonični orkester in Washington Bach Consort, a so bila zaradi epidemije žal odpovedana.

S svojim ansamblom Illyria Consort raziskuje redkeje izvajani repertoar 17. in 18. stoletja. Z njim je nastopil na Festivalu stare glasbe v Utrechtu, Baročnem festivalu Korkyra na Korčuli, festivalu Laus Polyphoniae v Antwerpnu in v francoskem Sabléju. Njihov posnetek violinskih sonat Giovannija Stefana Carbonellija je dobil veliko pohvalnih kritik in spletni glasbeni portal *Presto Classical* ga je izbral za posnetek leta. Leta 2019 je Bojan Čičić posnel violinske koncerte potujočega violinskega virtuoza Giovannija Giornovicha, kmalu zatem pa še nadaljevanje Carbonellijevih violinskih sonat. Njegov ansambel Illyria Consort je nedavno izdal album z naslovom *Pyrotechnia*, na katerem lahko slišimo tudi doslej neizvajani violinski koncert Antonia Vivaldija, in *Adriatic Voyage*, antologijo hrvaške glasbene dediščine 17. stoletja v sodelovanju z vokalnim ansamblom Marian Consort. Tudi ta posnetek je na *Presto Classical* prejel naziv posnetek leta.

Od leta 2016 poučuje baročno violino na Kraljevem glasbenem kolidžu v Londonu.

Filharmonični
festival
7. baročne
glasbe

Dvorana Marjana Kozine
Slovenska filharmonija
januar 2022

Bojan Čičić
umetniški vodja festivala

www.filharmonija.si

slovenska
filharmonija

Zgodba o baročni modi

(DA 3!)

22. januar 2022 ob 11.00

Orkester Slovenske filharmonije

Bojan Čičić *glasbeno vodstvo, violina*

Žiga Faganel *violina*

Franci Krevh, Urška Bernik *povezovalca*

Spored **Telemann | Tartini | Rameau**

Nakup vstopnic

Blagajna Slovenske filharmonije

Kongresni trg 10, 1000 Ljubljana

med delavniki od 11. do 13. in od 15. do 17. ure

ter uro pred koncertom

T +386 1 24 10 800, **E** info@filharmonija.si

Spletna prodaja

<https://filharmonija.kupikarto.si>

À la Händel

(VIP 3, Otvoritev 5. Zimskega festivala)

28. januar 2022 ob 19.30

Zbor in Orkester Slovenske filharmonije

Bart Van Reyn *dirigent*

Julia Doyle *sopran*

Polona Plaznik *sopran*

Barbara Kozelj *mezzosopran*

Spored **Bach | Ferrandini | Händel**

Nakup vstopnic

Spletna prodaja

ljubljanafestival.si

Blagajna Križank

Na **Petrolovih bencinskih servisih** in
ostalih prodajnih mestih **Eventim** po Sloveniji

Slovenska filharmonija – Academia philharmonicorum

@slofilharmonija

Če želite prejemati redna e-obvestila o programu Slovenske filharmonije, sporočite svoj e-naslov na **info@filharmonija.si**.

Koncertni list Slovenske filharmonije
7. Filharmonični festival baročne glasbe
Les Nations

Izdala: **Slovenska filharmonija**

Direktor in umetniški vodja OSF: **Matej Šarc**

Umetniški vodja ZSF: **Gregor Klančič**

Avtor spremne besede: **Domen Marinčič**

Jezikovni pregled: **Tanja Svenšek**

Oblikovanje in prelom: **Vlado Trifkovič**

Slikovno gradivo:

Zemljevid sveta

Daniel Stoopendaal, 1730

(Redki stari zemjevidi Geographicus)

Skica za kostum divjaka za uprizoritev opere

Les Indes Galantes

Louis-René Boquet, 1766

(Francoska nacionalna knjižnica)

Francisco António de Almeida

Pier Leone Ghezzi, 1724

(Vatikanska apostolska knjižnica)

Ljubljana, januar 2022

Redakcija koncertnega lista je bila končana
19. januarja 2022.

ISSN 2350-5117

V sodelovanju s programom Ars – 3. programom Radia Slovenija.

Medijski pokrovitelj:

**Slovenska filharmonija
Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije**

Kongresni trg 10
1000 Ljubljana
T +386 1 2410 800
F +386 1 2410 900
E info@filharmonija.si
www.filharmonija.si

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je
Vlada Republike Slovenije.
Dejavnost Slovenske filharmonije financira
Ministrstvo za kulturo.

